

ARVIOINTIKERTOMUS 2020

Sisällys

1. Puheenjohtajan katsaus.....	2
1. Tarkastuslautakunnan toiminta	3
2. Edellisen vuoden arviointikertomuksen havaintojen käsittely	5
3. Talouden analyysi.....	6
4. Konserniyhtiöt ja omistajaohjaus.....	7
5. Valtuuston asettamien vuositavoitteiden toteutuminen.....	12
5.1 Kunnanhallitus.....	13
5.2 Perusturvalautakunta.....	14
5.3 Sivistyslautakunta.....	15
5.4 Tekninen lautakunta	16
5.5 Rakennuslautakunta.....	16
6. Muut toiminnan ja talouden arvioinnit.....	17
7. Arviointikertomuksen hyväksyminen	20

1. Puheenjohtajan katsaus

Valtuustokausi on päättymässä ja sitä myöten myös tämän tarkastuslautakunnan toimintakausi. Kukapa olisi uskonut, että maailma yllättää meidät näin voimakkaasti. Koronapandemia on vaikuttanut kaikkien toimialojen toimintaan ja tulee vaikuttamaan vielä pitkälle tulevaisuuteen.

Hattulassa ei pelkästään pandemia vaan myös organisaatiomuutos toi toimintaan uusia tekemisen tapoja ja samalla muutosvastarintaa. Kuntamme on näin ollen ollut isossa muutostilassa. Tärkeintä on, että opimme tarkastelemaan sekä omaa toimintaamme että poimimaan uusista, nopeasti luoduista käytänteistä parhaat päältä osaksi toimintaa jatkossa.

Hattula sai valtion avokätisestä rahallisesta tukemisesta osansa. Päättynyt tilikausi on taloudellisesti positiivisempi kuin mitä se olisi ilman valtion korona-avustuksia. Päättäjien on huomioitava, että valtio todennäköisesti tulee tekemään rajujakin talouden sopeuttamistoimenpiteitä jatkossa. Vuodet eivät näin ollen ole veljiä keskenään.

Valtuusto asetti talousarviossa sitovia tavoitteita kaikille kunnan toimijoille. Tarkastuslautakunnan arvioinnissa tuli ilmi, että kaikkia valtuuston asettamia tavoitteita ei ole raportoitu tilinpäätöksessä. Pidän tärkeänä, että valtuutetut saavat asianmukaista tietoa siitä, mitä he ovat aikanaan talousarviossa päättäneet.

Kiitän koko kunnan henkilöstöä päättävästä valtuustokaudesta ja erityisesti vuodesta 2020. Tulevaisuudessa tärkeintä on, että uusi organisaatio saadaan vakiinnutettua ja siinä samassa luonnollisesti myös johtamisjärjestelmä. Meidän on yhdessä työskenneltävä sen eteen, että Hattula voi tulevaisuudessa olla hyvämaineinen ja kasvava kunta. Tähän tarvitaan erityisesti yhteistyötä, kuuntelemista, toisen osapuolen arvostamista ja riidatonta keskustelukulttuuria.

Seuraavalle tarkastuslautakunnalle toivotan onnea vaativaan tehtäväänne. Kunnassa, jossa tapahtuu paljon, on pystyttävä säilyttämään objektiivinen ja riippumaton näkemys arviointitoiminnassa.

Erkki Pänkäläinen
tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

2. Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunnan tehtävä on kuntalain 121 §:n mukaan arvioida, ovatko valtuuston talousarviossa asetamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet. Lisäksi tarkastuslautakunnan tehtävä on arvioida, onko kunnan toiminta ollut tuloksellista ja tarkoituksenmukaista. Tämä arviointikertomus koskee vuotta 2020.

Hattulan kunnan tarkastuslautakuntaan kuuluivat tilikaudella 2020 seuraavat jäsenet:

Varsinaiset jäsenet

Pänkäläinen, Erkki, pj
Lilja, Lasse J., vpj.
Koskinen, Timo
(25.1.2021 saakka)
Kemppainen, Antti
(25.1.2021 lähtien)
Kujanpää, Sari
Laine, Jaana

Varajäsenet

Kamppinen Kari
Leino, Merja
Jokinen, Hanna
Jokinen, Hanna
Yrjölä, Erkki
Söderlund, Seppo

Tilintarkastajan toiminta

Kunnan tilintarkastusyhteisönä toimi tilikaudella 2020 BDO Oy, päävastuullisena tilintarkastajana JHT, HT, Minna Ainasvuori. Tarkastuslautakunnan sihteerinä toimi erityisasiantuntija, tarkastaja Kirsi Pelvola BDO Oy:stä.

Tarkastuslautakunta seurasi tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista. Tilintarkastaja esitteli lautakunnalle tarkastussuunnitelmansa ja raportoi tarkastuslautakunnalle tilikautta 2020 koskevista asioista.

Sidonnaisuuksien valvonta

Kuntalain mukaan tarkastuslautakunnan tehtäviin kuuluu valvoa luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden sidonnaisuuksien ilmoitusvelvollisuuden noudattamista. Lautakunta käsitteli ja saattoi valtuustolle tiedoksi tilikaudella 2020 sidonnaisuuksissa tapahtuneet muutokset.

Arviointityö tilikaudella 2020

Tarkastuslautakunta on käsitellyt kuntalain edellyttämiä asioita tilikaudelta 2020 erikseen hyväksytyn työohjelman ja kokousaikataulun mukaisesti. Tarkastuslautakunta sai kokouksissaan selvitykset eri tehtävälueiden johtavilta viranhaltijoilta toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta.

Tarkastuslautakunta on perehtynyt tilikauden aikana kunnassa laadittuihin toiminnan ja talouden raportteihin sekä tilinpäätökseen 2020. Jäsenet seuraavat toimielinten pöytäkirjoja sisäisen työnjakonsa mukaisesti. Tarkastuslautakunnan jäsenillä on ollut mahdollisuus raportoida toimielinten päätöksiin liittyvistä havainnoistaan lautakunnan kokouksissa.

Jäsenten esteellisyydet

Tarkastuslautakunnan jäsen on esteellinen arvioimaan toimintaa, jonka päätöksentekoon osallistuu itse. Teknisen lautakunnan jäsen Timo Koskinen ei ole osallistunut teknisen lautakunnan alaisen toiminnan arviointiin.

Tarkastuslautakunnan esitys kunnanvaltuustolle

Kuntalain 121 §:n mukaan kunnanhallituksen on annettava valtuustolle lausunto toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

Tarkastuslautakunta esittää kunnanvaltuuston päätettäväksi, että kunnanhallitus, lautakunnat ja muut tilivelvolliset ottavat huomioon arviointikertomuksessa esitetyt havainnot ja että kunnanhallitus esittää syyskuun 2021 loppuun mennessä valtuustolle, mihin toimiin niiden johdosta on ryhdytty.

3. Edellisen vuoden arviointikertomuksen havaintojen käsittely

Tarkastuslautakunta esitti kuntalain hengessä edellisen vuoden arviointikertomuksessaan, että kunnanhallitus antaa valtuustolle vastineen arviointikertomuksessa esitettyihin havaintoihin. Vastine käsiteltiin kunnanvaltuuston kokouksessa 12.11.2020.

Kunnanhallitus on koostanut yhteenvetotaulukon, jossa on esitetty keskeiset toimenpiteet arviointikertomuksessa esitettyihin kehittämisehdotuksiin ja kannanottoihin. Taulukko on selkeä ja ymmärrettävä, ja pääsääntöisesti keskeisiin havaintoihin on annettu vastine. Siinä mm. todetaan, että talousarviotavoitteita ja niiden mitattavuutta on kehitetty jo vuoden 2021 talousarvioon. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tilinpäätösraportointi vuodelta 2020 on osaltaan kehittynyt oikeaan suuntaan, mutta on huolestuttavaa, että Hattula Kiinteistöjen ja teknisen lautakunnan vuositavoitteiden toteumia ei ole kerrottu tilinpäätöksessä lainkaan.

Johtamiseen, päätöksentekokulttuuriin ja työhyvinvointiin liittyvät vastineet on vastineessa kuitattu varsin lyhyesti. Työhyvinvoinnista saataneen jatkossa tietoa työhyvinvointimittauksen avulla. Toistaiseksi vastineesta ei voida tulkita, mihin suuntaan asiat ovat kehittyneet, mutta toimenpiteitä voidaan tulkita aloitetun.

Pihlajalinnan kanssa oleva sopimuskiista on ollut tiedostettu asia kunnassa. Tarkastuslautakunta pyysi arviointikertomuksessa kunnanhallitusta selvittämään, onko Pihlajalinnaa koskevien toimenpiteiden viivytyksestä aiheutunut lisäkustannuksia. Perusturvalautakunta on oman vastineensa mukaan valvonut sopimusta, mutta kunnanhallitus ei osaltaan ottanut vastineessa asiaan kantaa lainkaan.

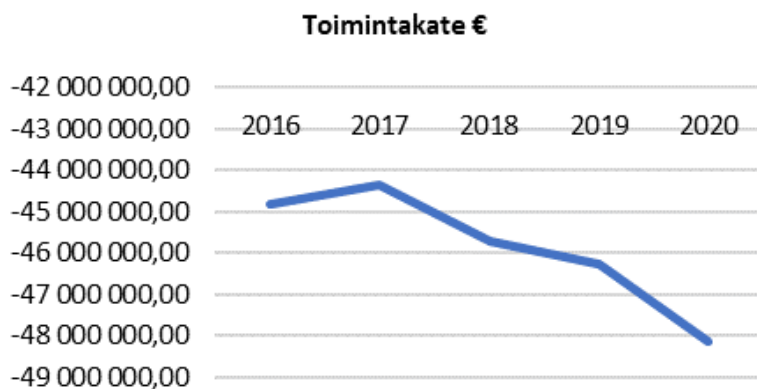
Hattula Kiinteistöt Oy:n omistamien kiinteistöjen salkutustilanteesta ei ole vastineessa todettu mitään. Kunnanhallitus vastaa konserniyhteisöjen valvonnasta ja laadukkaasta raportoinnista. Lisäksi kenties merkittävin, kunnan talouden huolestuttava kehitys, on jäänyt vastineessa huomioimatta täysin.

4. Talouden analyysi

Hattulan kunta teki ylijäämäisen tuloksen kahden alijäämäisen vuoden jälkeen. Tilikauden tulos oli kunnassa 0,99 milj. euroa ylijäämäinen ja konsernissa 3,46 milj. euroa niin ikään ylijäämäinen.

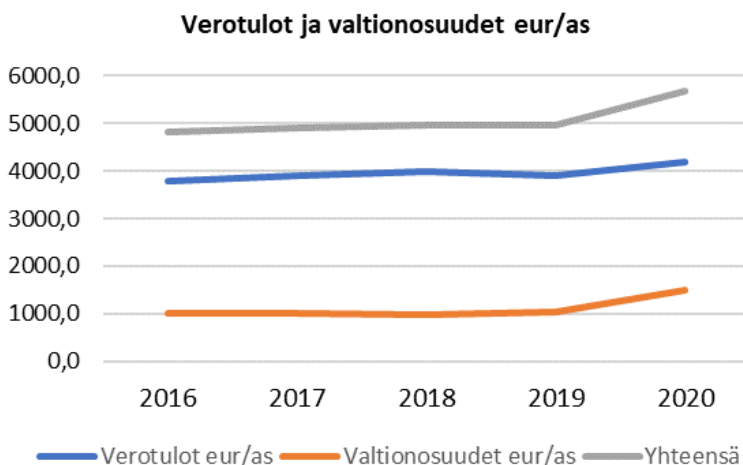
Kunnan toimintatuotot pienentyivät edellisvuodesta (-5,9 %). Tämä selittyy mm. kotikuntakorvausten ja vuokratuottojen pienentymisellä. Myös myyntivoittokertymä jäi vuotta 2019 pienemmäksi. Toimintakulujen kasvu oli 2,7 % vuoteen 2019 nähden. Kaikki toimielimet pysyivät rakennuslautakuntaa lukuun ottamatta muutetun talousarvion puitteissa.

Toimintakate kuvaa toimintakulujen ja -tuottojen välistä erotusta, joka kunnallistaloudessa on aina miinusmerkkinen, koska verotulot ja valtionosuudet esitetään tuloslaskelmassa vasta toimintakatteen jälkeen. Toimintakate ilmoittaa, paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verorahoituksella (verotulot ja valtionosuudet). Toimintakate on laskenut jatkuvasti vuodesta 2017 lähtien.

Hattulan väkiluku pieneni edelleen, mutta väestömäärän lasku hidastui edellisvuodesta. Hattulassa oli vuoden 2020 lopussa 9 398 asukasta, mikä on 27 asukasta vähemmän kuin vuotta aiemmin. Kunnan tuloveroprosentti vuonna 2020 oli 20,75.

Verotulot ja valtionosuudet yhteensä per asukas kasvoivat edellisvuodesta. Kertymä on seuraavan kuvion mukaan ollut varsin tasaista asukaslukuun suhteutettuna. Vuonna 2020 valtio tuki kuntia avokätisesti koronan vuoksi, minkä seurauksena päättyneelle tilikaudelle on tyypillistä, että kuntien tilikausista muodostui ylijäämäisiä.

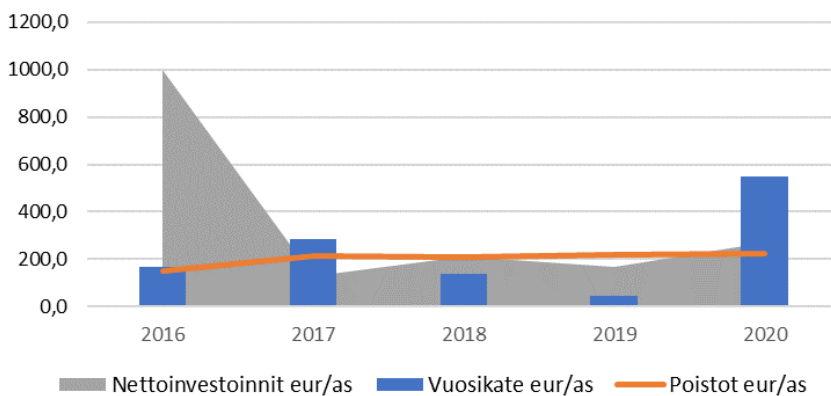

Verotulojen kertymä 39,3 milj. euroa oli edellisvuotta suurempi (2019 kertymä oli 36,9 milj. euroa). Vuonna 2019 kunnallisveroon muodostui verokorttiuudistuksen takia kertymävajetta. Tämä korjaantui kokonaisuudessaan viime vuonna ja paransi omalta osaltaan kalenterivuoden kokonaiskertymää. Hattulan osalta kunnallisverotuotto kasvoi 6,9 %. Valtionosuuksia kertyi huomattavasti enemmän kuin edellisvuonna, kertymä oli yhteensä 14,0 milj. euroa (9,7 milj. euroa v. 2019).

Koronaviruspandemia toi kunnille myös monenlaisia kustannuksia. Esimerkiksi erilaiset suojainhankinnat, si-jaiskulut sekä muut tarvikekulut toivat kunnalle noin 650 000 euron kustannukset. Kokonaisuutena koronatu-kien ja -kulujen vaikutus kunnan talouteen oli noin + 2 milj. euroa vuonna 2020. Tilinpäätöksessä on esitetty, miten koronatu- et ja kulut vaikuttivat tilikauden tuloksen muodostumiseen.

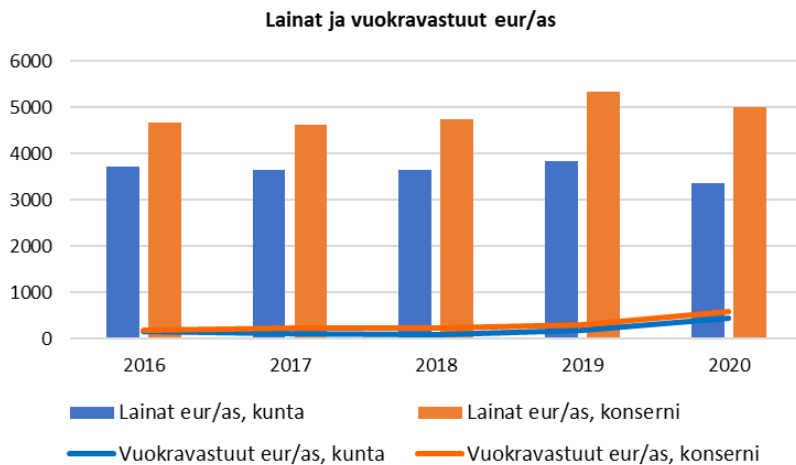
Vuosikate osoittaa kunnan tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainanlyhen-nyksiin. Vuosikate on keskeinen luku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyttä. Perusoletus on, että mikäli vuo- sikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, tulorahoitus on riittävä. Seuraavassa kuviossa esitetään, miten vuosikate on kattanut poistot vuodesta 2016 lähtien. Vuonna 2020 vuosikate kattoi poistot.

Vuosikate, nettoinvestoinnit ja poistot eur/ as

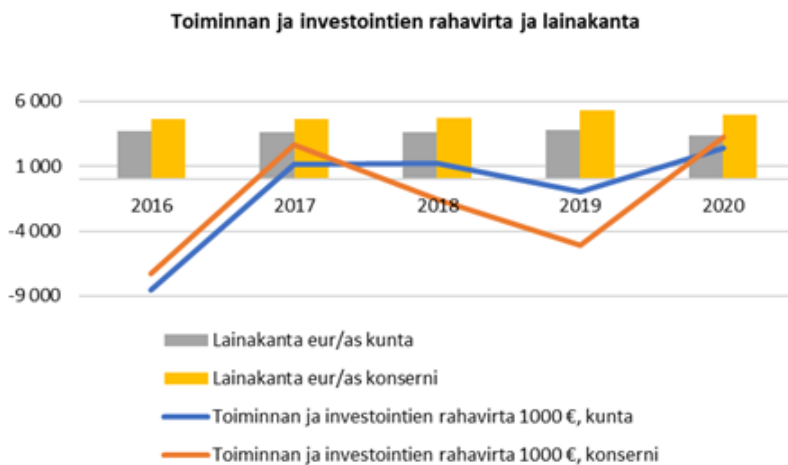

Investointimenojen toteutuma oli 2,5 milj. euroa. Investointitaso nousi edellisvuodesta, mutta jäi kokonaisuutena talousarviota pienemmäksi. Yleishallintotoimiala ylitti investointimäärärahansa 0,15 milj. eurolla. Talonrakennuksen budjetoitua pienempää toteumaa selittää Parolan koulukampus –hankkeen aloituksen siirtyminen. Kiinteän omaisuuden ostoista merkittävin oli Katariinankulma. Kunnallistekniikan investoinneista merkittävin oli Tekstiilitien katusaneeraus.

Emokunnan osalta asukasta kohden laskettu lainakanta laski, ollen 31.12.2020 yhteensä 3 357 euroa per asukas (3 834 eur vuonna 2019). Konsernissa lainamäärä per asukas laski 5 010 euroon per asukas (5 352 eur vuonna 2019). Seuraavasta kuvioista näkyy, että vuokravastuut on vastaavasti nousussa. Terveysaseman vuokravastuu näkyy kuviossa. Lainoja ja vuokravastuita on tarkasteltava kokonaisuutena, jotta voidaan osoittaa, paljonko yksittäinen kuntalainen on todellisuudessa velkaa.

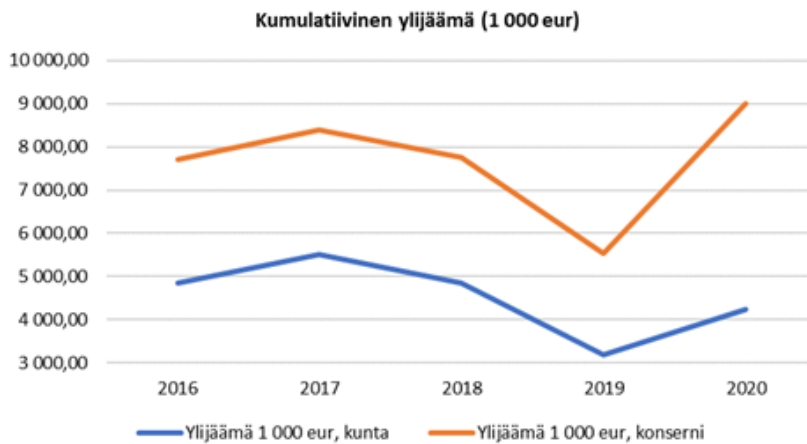

Toiminnan ja investointien rahavirta on tunnusluku, jonka positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen. Negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa. Seuraavasta kuviosta näkyy, että toiminnan ja investointien rahavirta vahvistui sekä kunnassa että konsernissa kahden heikomman vuoden jälkeen.

Tilinpäätöksen mukaan vuoden 2020 tuloslaskelma osoittaa 986 517,60 euroa ylijäämää. Hallitus esittää, että tilikauden tuloksesta (2 986 517,60 euroa) 2 000 000 euroa siirretään vapaaehtoisin varauksiin Parolan koulukampuksen investointia varten.

Konsernin tilikauden ylijäämä on 3 455 391,04 euroa. Tilikauden ylijäämä kirjataan taseeseen kertyneeksi ylijäämäksi. Kunnalla on investointivarauksen jälkeen taseessa ylijäämää 4,2 milj. euroa ja konsernilla 8,99 milj. euroa.

Hattulan tulovirrasta merkittävä osa muodostuu verotuloista, joten kunnan väestönkasvulla ja yritysten toimintaedellytyksillä on suuri merkitys tulevien vuosien rahoitus pohjan kannalta. Tulevien vuosien osalta haaste on tilinpäätöksen mukaan kuntakonsernin omistamiin kiinteistöihin liittyvä korjausvelka. Kunnan omien kiinteistöjen lisäksi myös sairaanhoitopiirin kuntayhtymän sekä Hattula-Kiinteistöt Oy:n korjausvelkatilanteen kautta tulee kuntakonsernille taloudellisia paineita.

Tilikausi 2020 oli poikkeuksellinen talouden kehityksen näkökulmasta. Valtion koronatuett näkyvät kunnan tilikauden tuloksessa. Ilman tukia tilikauden tulos kenties ollut lähellä nollaa. Kunnan on varauduttava siihen, että valtio tekee jatkossa merkittäviäkin leikkauksia valtionosuuksiin.

Toimintakatteen kehitys on huolestuttava. Toimintakate on heikentynyt vuodesta 2017 lähtien. Talouden tasapainottamistyötä on jatkettava.

5. Konserniyhtiöt ja omistajaohjaus

Konserniohje koskee kuntaa ja sen tytäryhteisöjä sekä näiden tytäryhteisöjä. Käytännössä Hattulalla on määräysvalta ainoastaan sen 100-prosenttisesti omistamassa Hattula Kiinteistöt Oy:ssä. Omistajapolitiikan mukaan yhtiötä ohjataan siten, että kunnan strategia Hattula 2021 otetaan huomioon yhtiön toiminnassa. Hattula-Kiinteistöt on siten käytännössä ainoa konserniyhtiö, jonka omistajaohjauksen tulee olla konkreettista. Kunnanjohtaja toimii yhtiön hallituksessa asiantuntijajäsenenä.

Tarkastuslautakunnan arvioinnissa tavoitteiden toteutumisesta käytetään seuraavia värejä:

Tavoite toteutui	
Tavoite toteutui osittain: vähintään puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin.	
Tavoite ei toteutunut: tavoite ei toteutunut, tai vain alle puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin.	
Tavoitetta ei arvioitu: Esim. mittaustulokset valmistuvat myöhemmin, tavoite tai toteumasta raportointi on epäselvä tai toteumaa ei ole raportoitu lainkaan.	

Tavoitteiden määrä kasvoi merkittävästi edellisvuodesta. Seuraavan taulukon tavoitteet on kerätty talousarviosta. On hyvä, että kunta pitää ohjauksessaan keskeistä strategista yhtiötään sitovien tavoitteiden kautta. Osa tavoitteista on kuitenkin edelleen ilmaan jääviä ja osa sellaisia, joiden tulee toteutua automaattisesti ilman, että valtuusto asettaa niitä talousarviossa tavoitteiksi. Esimerkiksi liiketoiminnan ja talouden toteutumisesta on raportoitava hallitukselle joka tapauksessa.

Kunnanvaltuusto asetti talousarviossa yhtiölle seuraavat vuositavoitteet:

Asumispalvelujen tuottaminen ja kehittäminen vastaamaan kuntalaisten tarpeita.	●
Pitkän tähtäimen kehittäminen, jonka avuksi on perustettu vuokra-asunto-ohjelman työryhmä yhdessä kunnan kanssa.	●
Kiinteistöjen salkutus	●
Yhtiön liiketoimintasuunnitelman laatiminen.	●
Yhtiö raportoi liiketoiminnan toteutumisesta yhtiön hallitukselle ja kunnalle.	●
Kuukausittainen talousseuranta yhtiössä ja raportointi yhtiön hallitukselle	●
Asukastyytyväisyyskysely alkuvuodesta 2020	●
Vuokra-asuntojen käyttöaste 95 %	●
Kilpailukyvyyn ylläpitäminen kohtuullisen vuokratason ylläpidolla.	●
Yhtiö pyrkii myymään Parolantie 29 yksittäiset huoneistot.	●
Yhtiön talouden tervehdyttäminen vuokra-asunto-ohjelman työryhmän päätösten mukaisesti.	●
Maksuvalmiuden parantaminen.	●
Yhtiö toteuttaa taloudellisten resurssien mukaisesti vuokra-asuntojen kunnossapitoa pitääkseen asunnot vuokrauskunnossa.	●
Talojen kunnossapito- ja peruskorjaussuunnitelmat ja -toteutukset kunkin talon strategian mukaisesti.	●
Terveysasemasta vuokrasopimus kunnan kanssa. Kunnalta perittävä vuokra kattaa Terveysaseman menot.	●
Konserniohjauksen linjausten mukaan yhtiön lainamäärää ei tule korottaa ilman sijoitetun pääoman omavaraisuutta.	●

Ei riitä, että tavoitteet asetetaan talousarviossa. Niiden toteutumisesta on raportoitava johdonmukaisesti tilinpäätöksessä. Tarkastuslautakunta ei pysty arvioimaan Hattula Kiinteistöt Oy:n vuositavoitteiden toteutumista.

Tarkastuslautakunta kehottaa kunnanhallitusta viipymättä selvittämään kunnanvaltuustolle, miten talousarviossa asetetut tavoitteet toteutuivat. Tilinpäätöksessä tavoitteita on sekä muutettu uudelleenlaisiksi ilman valtuuston päätöstä että osa talousarviotavoitteista on jätetty kokonaan pois.

6. Valtuuston asettamien vuositavoitteiden toteutuminen

Valtuusto asetti vuoden 2020 talousarviossa tavoitteita mm. kunnanhallitukselle, perusturvalautakunnalle, sivistyslautakunnalle, tekniselle lautakunnalle ja rakennuslautakunnalle.

Arvio tavoitteiden toteutumisesta esitetään taulukoissa liikennevalovärein. Tarkastuslautakunnan tekemä arviointi perustuu tilinpäätösinformaatioon.

8.2.2 Valtuustotason sitovat toiminnalliset tavoitteet

Strateginen päämäärä	Verkostoitunut ja luotettava kumppani
Suunnittelukauden 2020 – 2022 tavoite	Hattulalaisille järjestetään sosiaali- ja terveyspalvelut yhteistyössä eri palveluntuottajien kanssa uusia toimintatapoja hyödyntäen ja kehittäen.
Talousarviovuoden 2020 tavoite	Varmistetaan, että perusterveydenhuollon tuottaja Pihlajalinna Oy tuottaa palvelusopimuksen mukaisia palveluita. Varmistetaan myös, että ensisijaisesti, erikoissairaanhoidon tarvittaessa, käytetään Khks:n palveluita.
Arviointikriteerit/mittarit	Palvelupeitto kerran vuodessa (kuntalaisten terveysaseman käyttö) T3 aika (kolmas vapaa aika) NPS-asiakastytyväisyyssmittari Läheteohjauksen seuranta Erikoissairaanhoidon päivystyksen käyttö vähennee läheteellä ja ilman lähetettä.
Toteutuma	
Vastuuhenkilö hallintosäännön mukaan	Perusturvajohtaja

Talousarviokirjakirjassa esitetään toimialoitain ensin vuositavoitteet. Niiden alle on eri osaan koottu arviointikriteerit/mittarit, joita ei ole kohdennettu edellä esitetyille tavoitteille. Kun tavoite ja sen arviointikriteeri esitetään samassa yhteydessä, on lukijan helpompi ymmärtää, millä mittarilla arvioidaan mitään tavoitetta.

Esimerkki talousarviokirjasta 2020 perusturvalautakunnan tavoitteista. Sivistystoimen tavoitteiden ja mittareiden tulkinta on esimerkkiäkin vaikeaselkoisempaa. Tilinpäätöksessä tilannetta on koitettu jäsentää ymmärrettävämmäksi.

6.1 Kunnanhallitus

Valtuusto asetti kunnanhallituksen alaiselle toiminnalle (yleishallintotoimialalle) seuraavat tavoitteet:

Yhdistysohjelma on valmistunut ja sen esittämiä toimenpiteitä on otettu valmisteluun.	●
Osallisuussuunnitelman valmistelu on käynnistetty.	●
Vaikuttamistoimielinten jäseniä on vierailut johtoryhmän kokouksissa.	●
Tonttimyynnin kasvattaminen. Hattulan asukasluku saadaan kasvuun.	●
Valokuituhankkeen rahoituspäätös on saatu hankkeen käynnistämiseksi.	●
Panostetaan työhyvinvoinnin ja työkyvyn johtamiseen. Sairauspoissaolojen lukumäärän kasvu saadaan pysäytettyä.	●
Kartoitetaan henkilöstön osaamista ja koulutustarpeita osaamiskartoituksilla. Parempi työyhteisö -kysely valmistuu ja jatkotoimenpiteisiin ryhdytään vuonna 2020.	●
Säännölliset esimiesvalmennukset on pidetty.	●
Tuloslaskelman ja taseen tunnusluvut ovat tasapainossa.	●
Palvelutuotannon kartoitusta on tehty.	●

Kunnanhallituksen vuositavoitteista toteutui noin puolet.

Yksi tavoite oli, että vaikuttamistoimielinten jäseniä on vierailut johtoryhmän kokouksissa. Tämä on raportoitu tilinpäätöksessä toteutuneeksi. Tavoite ei ole toteutunut, koska kunnanhallitus tai toimielinten puheenjohtajat eivät ole vaikuttamistoimielimiä, joita ovat vanhus- ja vammaisneuvostot sekä nuorisovaltuusto.

Tilinpäätöksestä ei ilmene, onko tonttimyynti kasvanut, joten sitä tavoitetta ei voida arvioida.

Tilikausi oli poikkeuksellinen koronatukien vuoksi. Tavoite "tuloslaskelman ja taseen tunnusluvut ovat tasapainossa" oli tilinpäätöksessä arvioitu toteutuneeksi, mutta tarkastuslautakunta ottaa asiassa varovaisemman kannan ja arvioi tavoitteen toteutuneen vain osittain ja senkin vain yhden vuoden perusteella. Esimerkiksi toimintakate heikkenee vuodesta toiseen.

6.2 Perusturvalautakunta

Perusturvalautakunnan alaisiin tehtäviin kuuluvat sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelut sekä työllisydenhoito. Sosiaalipalveluita tuotetaan sekä itse että hankintaan ostopalveluina. Perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja ympäristöterveydenhuollon palvelut hankitaan ostopalveluna. Sosiaalihuollon palvelut ovat omaa ja osittain ulkoistettu. Lisäksi ostetaan erilaisia palveluita asiakkaiden tukemiseksi kuntayhtymiltä, kunnilta ja yksityisiltä palveluntuottajilta.

Valtuusto asetti perusturvalautakunnalle seuraavat tavoitteet:

Varmistetaan, että Pihlajalinna Oy tuottaa palvelusopimuksen mukaisia palveluita.	●
Varmistetaan myös, että ensisijaisesti, erikoissairaanhoidon tarvittaessa, käytetään KHKS:n palveluita.	●
Sosiaalipalveluissa ml. työllisydenhoito kartoitetaan sosiaalipalveluiden ja perusterveydenhuollon palveluiden rajapinnat, yhteistoimintaprosessit kuvataan ja kuvauksen mukaisesti toimeenpannaan käytäntöön.	●
Alle 25-vuotiaita työttömiä on 10 % vähemmän kuin edellisellä vuonna.	●

Kahden ensimmäisen vuositavoitteen raportointi on epäselvä tilinpäätöksessä, joten tarkastuslautakunta ei voi arvioida toteutumista. Tavoitteiden mittareita on myös haasteellisia yhdistää talousarviotavoitteeseen.

Sosiaali- ja terveystalouden vuotta koskettivat suuret muutokset. Uudistus toteutettiin vuoden aikana siten, että lokakuusta 2020 alkaen perusturvatotalous sulautui hyvinvointitalouteen yhdessä sivistystoimen kanssa. Lisäksi koronapandemia muutti toimintaa ja suunnitelmia, kun keväällä voimassa oli mm. poikkeuslaki. Tilinpäätöksen mukaan toiminta kohdistui arjen perustoimintojen turvaamiseen poikkeusoloissa.

6.3 Sivistyslautakunta

Sivistystoimi tuottaa palveluja opetuksessa, varhaiskasvatuksessa, aamu- ja iltapäivätoiminnassa sekä vapaa-aikatoimessa. Valtuusto asetti sivistystoimelle seuraavat vuosittavoitteet:

Kylille on luotu hyvinvointitiimit.	●
Onnistunut yhteistyö Yhdistysohjelman mukaisesti kunnan sisällä sekä resurssien ja mm. tilojen hyödyntäminen eri toimijoiden kanssa.	●
Varhaiskasvatuspalveluiden suunnittelu kustannustehokkaasti sekä varhaiskasvatuspaikkojen riittävyys.	●
Mukana varhaiskasvatuksen laatua edistävissä hankkeissa.	●
Tavoitetaan vähän liikkuvia kuntalaisia ja luodaan uusia toimintaryhmiä	●
Kirjastopalvelut säilytetään vähintään saman tasoisina kuin tähän saakka ja tarjotaan houkuttelevia kulttuuritapahtumia eri ikäryhmille.	●
Työntekijöiden taloudellinen sijoittelu ja siirtäminen ryhmästä/yksiköstä toiseen varhaiskasvatuslain määräykset huomioiden	●
Digipedagogiikan kehittäminen Hattulassa osana seudullista kehittämistyötä	●
Innovatiivisten oppimisympäristöjen edistäminen	●
Perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen rakenteen kehittäminen joustavan alkuopetuksen suuntaan	●
Kieltenopetuksen varhentaminen 2020.	●
Opetussuunnitelman arviointi paikallisesti	●
Opiskelijan siirtymät ja opintopolun sujuvuus nivelvaiheissa. Nivelvaiheiden ongelmien tilastointi ja seuranta.	●
Selvitetään nuorten palveluketjun päällekkäisyydet ja varmistetaan notkea palvelurakenne. Perusasiat ja palvelut mahdollisimman sujuvasti.	●
Hankkeiden tulokset koko varhaiskasvatuksen alueelle. Toteutetaan leikin voimaa – elämyksellinen oppiminen prosessikoulutus koko henkilöstölle. Suunnitelma työnhyvinvoinnin arvioimisesta ja edistämisestä yhteistyössä työterveyden kanssa.	●

Kolmannen tavoitteen yksi mittari oli asiakastyytyväisyystutkimuksen tekeminen. Tarkastuslautakunnan näemyksen mukaan olisi mielekästä tietää, millaista palautetta varhaiskasvatuspalvelut kunnassa saavat.

Korona rajoitti myös sivistyslautakunnan alaista toimintaa. Tilivelvöllisillä ei ole mahdollisuutta kaikilta osin vaikuttaa tavoitteiden toteutumiseen. Tiloja suljettiin ja henkilöstön liikkuvuutta jouduttiin rajoittamaan. Näin ollen tarkastuslautakunta on arvioinut monen tavoitteen toteutuneeksi, vaikka toiminnan laajuus ja kattavuus esim. kirjastopalveluissa oli osan vuotta rajoitettua.

Kokonaisuutena sivistystoimen tavoitteet toteutuivat melko hyvin. Kahden viimeisen vuosittavoitteen toteumaa ei ole raportoitu tilinpäätöksessä.

6.4 Tekninen lautakunta

Teknisen toimialan tavoitteena on kehittää ja ylläpitää yhdyskuntapalveluita kuntalaisille sekä tukipalveluiden tuottamista muille toimialoille. Tavoitteena on turvallinen, terveellinen, taloudellinen ja viihtyisä ympäristö huomioiden asukkaiden ja asiakkaiden asumistyytyväisyys, yrittäjäystävällisyys sekä ympäristön kestävä ja turvallinen kehitys.

Organisaatiomuutoksen yhteydessä tekninen lautakunta muutettiin elinvoimalautakunnaksi. Valtuusto asetti talousarviossa tekniselle lautakunnalle seuraavat vuositavoitteet:

Vireillä olevien asemakaavaprosessien eteneminen.	●
Elinkeinoalueiden käytön tehostaminen	●
Pyritään lisäämään suunnittelutarveratkaisujen käyttöä nykyisen kouluverkon alueella	●
Kunnan omistamien tilojen tehokas käyttöaste	●
Koulureittien sujuvuus ja turvallisuus.	●
Rakennusten ja infran kustannustehokas rakentaminen, korjaaminen ja ylläpito.	●

Tarkastuslautakunta ei voi arvioida tavoitteiden toteutumista, koska tilinpäätöksessä ei ole kerrottu niiden toteutumisesta lainkaan. Tarkastuslautakunta kehottaa kunnanhallitusta raportoimaan valtuustolle viivytyksettä, miten teknisen lautakunnan tavoitteet toteutuivat. Organisaatiomuutos ei ole syy sille, että elinvoimatoimialan ei tarvitse raportoida teknisen lautakunnan tavoitteiden toteutumisesta mitään.

6.5 Rakennuslautakunta

Rakennuslautakunnan ja rakennusvalvonnan tehtävänä on huolehtia Hattulan kunnan alueella rakennusvalvonnan viranomaistehtävistä sekä lisäksi rakentamisen ohjauksesta ja neuvonnasta. Talousarviossa ei asetettu lautakunnalle sitovia tavoitteita siten, kuin muille toimielimille. Talousarvio oli enemmänkin toimintaa kuvaavaa.

Talousarviossa todettiin, että rakentaminen on ollut hiljaista, ja sen määrän toivottiin kasvavan tilikaudella. Rakennusvalvontaan saapuvista hakemuksista noin 80 % vastaanotettiin tilikaudella sähköisen lupajärjestelmän kautta. Lupahakemuksia tammi-elokuussa saapui runsaasti verrattuna edelliseen vuoteen. Yhteensä asuinrakennusten lupapäätöksiä myönnettiin 18 asuntoon, joista kaksi oli rivitalojen lupapäätöksiä. Edellisenä vuonna vastaavana aikana asuinrakennusten lupia myönnettiin vain viiteen asuntoon. Tämän tavoitteen voidaan arvioida toteutuneen.

7. Muut toiminnan ja talouden arvioinnit

Muutokset johtamisjärjestelmässä

Kunnanjohtajan virkavapaalla ollessa Hattulassa aloitti syksyllä 2020 määräaikainen kunnanjohtajan sijainen. Palveluyksiköiden johtajien tehtävät organisoitiin yt-menettelyjen kautta uudelleen, ja kunnassa aloitti uusissa viroissa hyvinvointijohtaja ja elinvoimajohtaja. Johtamisjärjestelmän uusiminen näkyy käytännössä vain ylimässä johdossa, kun vanhat lautakunnat ovat jatkaneet toimintaansa entiseen malliin.

Ylimpien virkojen uudelleenorganisoinnilla pyrittiin vahvistamaan nimenomaan johtamisosaamista sekä isojen, elinvoimaa vahvistavien kokonaisuuksien hallintaa. Vanhassa organisaatiossa alemmat johtosuhteet eivät myöskään olleet kaikilta osin selkeät. Työntekijöillä ei välttämättä ollut esimiestä siinä yksikössä, jossa he työskentelevät. Asiaan on reagoitu ja tällaisia tilanteita on pyritty tunnistamaan.

Organisaatiomuutos ei toteutunut toivotulla tavalla. Hyvinvointijohtaja irtisanoutui kunnan palveluksesta jo koeajalla. Elinvoiman toimialalla on erityisesti teknisessä toimessa ja rakennusvalvonnassa ollut ongelmia, joiden seurauksena kunta on ajautunut irtisanomisiin sekä henkilöstön oma-aloitteisiin irtisanoutumisiin.

Näin isot muutokset tulee jatkossa toteuttaa suunnitellusti ja muutosvastarintaa on pystyttävä hallitsemaan. Samalla on seurattava henkilöstön työhyvinvoinnissa tapahtuvia muutoksia ja reagoitava niihin siten, että organisaation toiminta ei vaarannu ja kunta pystyy toimimaan tuloksellisesti.

Organisaatiomuutos on kuitenkin koettu tarpeelliseksi. Kunta on kuitenkin ajautunut sen yhteydessä oikeuskiistoihin. Kunnan tulee hallita riskit ja varautua siihen, että se häviää tuomioistuimissa, mistä seurannee maksettavaksi tulevia korvausvelvoitteita.

Kaiken tämän yhteydessä olennaista on, että kunta pystyy hallitsemaan julkisuuskuvaansa. Kunta on näkynyt mediassa kyseenalaisessa valossa ja sosiaalisen median keskustelu on ollut vilkasta. Tarkastuslautakunta peräänkuuluttaa asianmukaista viestintästrategiaa, jossa määritellään hallitut ja yhdenmukaiset tavat mm. siihen, miten mediaan suhtaudutaan, millaisia lausuntoja sinne annetaan, ja kenen toimesta.

Tarkastuslautakunta muistuttaa, että julkisuuskuva hallitaan myös hyvin valmisteltujen toimielinten kokousten kautta. Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että toimielinten kokouksissa tehdään verraten paljon muutettuja päätösehdotuksia esittelijän toimesta. Asiat on valmisteltava niin huolellisesti, että muutoksia esityksiin ei ole tarvetta tehdä kesken kokousten. Nopeasti tehdyt muutokset antavat kuvan poukkoilevasta päätöksenteosta ja harkitsemattomuudesta, millä yleensä on omat riskinsä, kun tehtyjä päätöksiä toimeenpannaan. Tällöin muodostuu helposti jatkovalituksia ja oikeustapauksia. Tarkastuslautakunta peräänkuuluttaa hyvää valmistelua erityisesti valtuuston kokouksiin, jotta valtuutetut voivat äänestyskäyttäytymisessä tuoda esiin oman päätöksensä.

Riskienhallinta

Tarkastuslautakunta kutsui kokoukseensa kunnanhallituksen puheenjohtajiston ja sai selvityksen kunnan keskeisistä riskeistä. Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota siihen, että hallituksen toimesta kunnassa ei tunnistettu olevan kuin yksi riski, teknisen toimen ja rakennusvalvonnan julkisuuteenkin nousseet asiat. Riskienhallinta on kuitenkin laaja käsite, joka tulee tunnistaa jokaisella organisaatiotasolla.

Tilikaudella olennainen riski oli näin ollen erityisesti myös korona. Tilinpäätöksessä olennaisiksi riskeiksi on nimetty lisäksi mm. lainasalkun korkoriski, kassavarojen riittävyys ja tulopohjan kestävyys. Yrittäjien

tyytymättömyys kuntaan, rakentamisen hankaluudet, yksipuolinen tonttitarjonta, kunnan ajautuminen riitoihin sekä sisäisen valvonnan toimimattomuus on mainittu tilinpäätöksessä myös. Tarkastuslautakunta yhtyy näihin riskeihin.

Hattulan kunnalla on käynnissä oikeusprosessi koskien irtisanottua Pihlajalinnan sopimusta, jossa kunta hakee asiaan liittyen vahingonkorvauksia. Vahinkolaskelmat muodostavat yli kahden miljoonan euron korvausvaatimuksen, jotka kunnan näkemyksen mukaan aiheutuvat sopimusrikkomuksista. Pihlajalinna vastaavasti esittää vastavaatimuksia n. 1,7 miljoonan euron edestä. Pääkäsitely tullaan järjestämään huhtikuussa 2021. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota, että sama palveluntuottaja on vastaavanlaisissa kiistoissa tilaajan, eli kunnan kanssa, myös muualla kuin Hattulassa.

Kanta-Hämeen käräjäoikeuden haaste liittyen soran ottamisen keskeyttämiseen on puolestaan osoitettu Hattulan kunnalle sekä entiselle tekniselle johtajalle, entiselle rakennustarkastajalle sekä valvontainsinöörille.

Asiakirjahallintoon ja kunnassa asiointiin parannuksia

Kunnassa on alettu kehittää asianhallintaa monella eri tavalla. Asianhallintajärjestelmää kuvattiin tilikaudella hajanaiseksi. Virkatyönä on selvitetty, miten asianhallintajärjestelmiä on aiheellista kehittää. Sopimuksenhallintajärjestelmä on otettu käyttöön. Tämä on hyvin toimiessaan kunnan kannalta hyvä asia, ja ehkäisee mm. sopimuksettomiin tilanteisiin joutumisen.

Rakennusvalvonnan prosessi on tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan ollut hidas. Hattula ei ole ollut parhaana mahdollisena esimerkkinä, ja asiasta on käyty keskustelua jopa nuorisovaltuustoa myöten. Kunnan on pystyttävä tekemään kuntaan pääsystä helppoa sekä yksityisille rakentajille että yrityksille. Tämä on imago- ja kysymys.

Tarkastuslautakunta tukee sitä ajatusta, että esimerkiksi rakennuslupa-asiat, joihin kunta pystyy itse vaikuttamaan, tarkastellaan kriittisesti ja arvioidaan, miten kunta voi paremmin ottaa huomioon eri ryhmien tarpeet.

Hankinnat

Hankintaohjelmassa painotetaan paikallisuutta. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kunnan tulisi pyrkiä asettamaan kilpailutuskriteerit siten, että myös paikalliset tarjoajat voivat osallistua tarjouskilpailuihin. Kuitenkaan hankintoja ei voida kilpailuttaa keinotekoisesti pilkkomalla niitä osiin, vaan lakia tulee silti huolellisesti noudattaa.

Vaikuttamistoimielinten toiminta

Tarkastuslautakunta kuuli tilikaudella nuorisovaltuuston ja vammaisneuvoston edustajia. Nuorisovaltuuston toiminta on saadun tiedon mukaan ollut aktiivista. Tarkastuslautakunta pitää hyvänä asiana, että nuorisovaltuusto on saanut valtuuston myöntämä aloiteoikeuden.

Vammaisneuvoston vuosi on ollut poikkeuksellinen koronan takia. Kunta on pyytänyt neuvostolta lausuntoja ja niitä on myös annettu. Vammaisneuvosto on tiivistänyt yhteistyötä Hämeenlinnan kanssa.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan on tärkeää, että uudesta koulurakennuksesta pyydetään vaikuttamistoimielimiltä lausunnot.

Henkilöstöasiat

Kunnassa on toteutettu organisaatiomuutos, jolla on luonnollisesti ollut vaikutuksia myös henkilöstöön. Elinvoiman toimialalla on ollut henkilöstön tyytymättömyyttä, jota on pyritty hallitsemaan muun muassa työterveyden avulla. Mukana on ollut psykologi ja työterveyslääkäri. Tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan työterveys toimii yleisesti ottaen hyvin.

Muutoksista huolimatta kunnan henkilöstön vaihtuvuus on kokonaisuutena ollut samaa tasoa kuin edellisvuonna, mutta muutokset ovat nyt painottuneet tekniselle puolelle. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan teknisen toimen henkilöstön tilanne pitää saada kiireellisesti vakiinnutettua. Muuten kunta kohtaa ongelmia muun muassa hiljaisen tiedon siirtymisen kanssa. Uusien työntekijöiden rekrytointiin tulee panostaa erityisesti niin, että työnantajakuva olisi jatkossa positiivinen.

Henkilöstöä on osallistettu talouden tasapainottamistyössä. Kunta palkitsi hyvistä ideoista työntekijöitä. Kunnassa käytiin yhteistoimintaneuvottelut, mutta koronan takia ei lomautettu ketään. Tämä on tarkastuslautakunnan mielestä hyvä asia.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan olennaista on, että koko kunnan työtyytyväisyyttä tutkitaan säännöllisesti. Vuosittaiset työtyytyväisyysmittaukset tulee toteuttaa yhteismitallisina, jotta vertailtavuus tutkimusten välillä säilyy. Lisäksi kunnalla tulee olla keinot tunnistaa työhyvinvoinnissa tapahtuvia muutoksia jokapäiväisessä arjessa.

8. Arviointikertomuksen hyväksyminen

Hattulassa 17.5.2021

Erkki Pänkäläinen
puheenjohtaja

Lasse J. Lilja
varapuheenjohtaja

Sari Kujanpää

Jaana Laine